

bis licite acquisitis, sed etiam de illicite acquisitis. D. Thomas 2. 2. quesi. 87. art. 2. ad 2. Glossa in cit. cap. Ex transmissa 23. de decimis. verb. Licit. ad finem, Abbas, & Innocent. ibid. Pithing lib. 3. decret. tit. 30. num. 18. Reiffenstuel ibid. num. 26. & alii communiter; arg. cop. de terris 16. de decimis. Et ratio est, quia decime prædialis sunt omnes reali ipsi terra, ac ceteris rebus inha-
rens, transiensque ad quemvis possessorum, sive bona, sive male fidei, aliquoquin prædo, vel injustus invasor es-
set melioris conditionis, quam bona fidei possessor, quod nullomodo est dicendum, cum & ipse Dominus, si præ-
dium possideret, decimas solvere tenetur; ex quo de-
cime prædialis non debeantur ex aere, sive injusta
possessione, sed ex prædiorum, aliarumque rerum pos-
sessarum fructibus, qui ex domo Dei proveniunt; cap.
4 Tua nobis 26. de decimis. Loquendo autem de decimis personalibus, ubi illi adhuc sunt in usu, cum distinctione
est procedendum; Aut enim est sermo de decimis ex lucris non solum illicite acquisitis, sed & illicite re-
tentis, ita ut restitutions aliae obnoxia sint, qualia sunt
quaes acquiruntur ex furto, rapina, usura, simonia, injusto
contractu, &c. An vero de decimis ex lucris solummodo
illicite acquisitis, & illicite retentis, qualia sunt acqui-
sita ex meretricio, ex adulterio, ex convento homicidio,
& hujusmodi, de quibus cùm possessor v. g. Meretrix,
mulier adultera, conductus pecunia ad hominem occi-
endum, acquirat dominium, non tenetur ad restitu-
tum. Si de primis, scilicet illicite acquisitis, & illicite
retentis sit sermo, decimas nec dari debent, nec accipi
possunt. S. Thomas loc. cit. Glossa in cit. cap. Ex trans-
missa verb. Licit. de decimis. Abbas ibid. num. 3. Azorius
p. 3. lib. 7. cap. 24. quenti. 3. Suar. lib. 1. cap. 32. n. 6. § 7.
Pithing lib. 3. decret. num. 9. Reiffenstuel ibid. num. 27. &
Innoc. lib. cit. argum. c. Non est putanda 27. caps. 1. q. 1.
Et ratio est, quia cum possessor non acquirat dominium
talium rerum, sed eas restituere tenetur, res sic acqui-
sita non computantur in bonis ejusdem, sed censentur
bona aliena; l. Non potuit 1. ff. de Jure Fisci. Nulli au-
tem licitum est aliena cuiquam concedere preter domini
voluntatem, recta expressa in t. Tua nobis 26. de decimis,
ibid: Cum sit illicitem aliena cuique concedere preter domini
voluntatem. Si de secundis, scilicet illicite acquisitis, &
illicite retentis sit sermo, decimas dari debent, & accipi
possunt Ita Glossa, & DD. omnes locis supracitatis; Et ratio est, quia licet tales acquirentur, v. g. meretrix
accipiendo pecuniam pro meretricio, adulteria pro adul-
terio, conductus ad occidendum hominem pro homicidio,
turpiter faciant in acquirendo, non ramen rupi-
ter restringere dicuntur L. 4. §. Sed quod meretrici, ff. de
conditi, ob turpem causam; Unde si aliter acquisita licite
etiam possunt eadem erogare, & consequentes decimas de iis solvere tenentur, cum delictum non prestat
immunitatem: leg. Relegatorum c. fin. ff. de interd. &
7 regr. Quavis autem de situ illicite acquisitis possunt
ministri ecclesie decimas repetere, non expedit tamen,
ut illas repeatant, donec sic turpiter acquirentur non se
emendaverint, nec videantur talia turpia facta approba-
re, & eorum sceleribus communicare, ut ait S. Tho-

mas loc. cit. art. 2. Glossa cum aliis Doctoribus loc. cit.
Unde ab ecclesia oblationes aliquorum respunderunt ra-
tione criminis Deuteronomii, cap. 23. ibi: Non offeres mer-
cedem postribuli; cap. Oblationes 2. dist. 90. cap. Non est
putanda 27. caps. 1. q. 1. cap. Mitor 8. cap. 17. q. 4.
(In toto precedenti doctrina ex num. 3. convenienti literali contextus leg. 12. tit. 20. p. 1.)

Decimas non sunt solvenda ex bonis acquisitis titulo 3
hereditatis, legati, vel donationis. Innoc. in d. c. Non
est 22. de decimis num. 2. Moneta de decimis cap. 4. n. 37.
Rebfibus de decimis quesi. 8. num. 21. Suarez loc. citat.
lib. 1. cap. 31. num. 7. Layman lib. 4. traç. 6. cap. 1. n. 2.
in fine, Pithing loc. cit. num. 28. & alii. Et ratio est, quia
decimas solummodo solvuntur ex fructibus, & emolu-
mentis prædiorum, & rerum immobilium, aut animalium,
uti sunt decime prædialis, aut ex acquisitis labo-
re, & industria hominum, sed bona illa, que alii
obvenient ex hereditate, legato, vel donatione, nec
sunt fractus prædiorum, rerumque immobilium aut ani-
malium, seu industria, & actione propria, sed ex alteris
actione ei obvenient, ergo &c. Tum quia in lege
vetere. Dominus dedit ipsam tertam, & possessionem,
& tamen constat non ex ipsis, sed ex ipsis fructibus
sibi dari decimas jussisse, juxta illud N. cap. 18. ac
prœdicto cum Pontifices circa decimas constitutas im-
pati sint legem veterem, dicendum est eos voluisse, ut
non de terris, & possessiobibus ipsis, sed de eorum
fructibus decimas solverentur. Tum etiam quia, si ex
bonis ipsis immobiliis titulo hereditatis, legati, vel dona-
tionis acquisitis deberent solvi decima, omnia fere
bona immobilia quam cito ad ecclesiam pervenirent. Hic
tamen est advertendum, quod si bona acquisita titulo
hereditatis, vel donationis, sint fructifera, & ex illorum
fructibus nondum sint pro illo anno solvata decima,
debent solvi ab eo, qui eorum dominium, & possessio-
nem acquisivit, sicuti tenebunt ex post quotannis illas
solvere, cum res transeat cum suo onere ad quem-
cumque possessorum; c. Cum non 33. de decimis, ibi
Quoniam res cum onere sua transit. En. c. Ex literis 5. de
pignoribus, ibi: Cum etiam bona... cum suo onere trans-
ierint ad quendam postidentem, Ila Suarez loc. cit. cap. 31.
num. 10 Pithing loc. cit. num. 22. & alii communiter.

Decimas prædialis solvenda sunt integre absque ulila deductione seminis, vel expensarum, quae in colenda
prædialis, & colligendi fructibus, pro custodia animalium,
& injusmodi fiunt; c. Cum homines 7. de decimis, ibi:
Decimas eccl. cuius parochiani sunt, sine diminutione sol-
vere tenentur, c. Ex part. 21. eodem tit. ibi: De omnibus
prædiorum fructibus decimas abique diminutione persolvantur
c. Non est 22. eod. tit. ibi: Precepimus, quatenus antequam
ullas deducas de bonis prædialis expensas, decimas ecclie-
sir, ad quas pertinent, cum integratim debita persolva-
ntur, c. Tua nobis 26. eod. ibi: Mandamus quatenus omnes,
qui ratione... prædiorum decimas Ecclesiis, & Clericis
tua diecesis exhibere tenentur, ad eas cum integratim redi-
dens, appellatione remota, compellatis; c. Pastoralis 28.
eod. tit. ibi: Expensas tamen, que sunt pro fructibus per-
cipienda ex illis, de quibus fructus provenient, non credi-

Quæ quidem consuetudo, nihilominus quod varia & penè omnes species, de quibus solvi debent, dessignantur, (1) suam observantiam dominis Indicis tenet. (2)

personas eclesiasticas, y sus jueces, para que no consientan, ni den lugar se haga novedad en el llevar el dicho credencial.

(1) L. 2. ut. 16. lib. 1. Ind. ibi: Trigo, ó cebada, ó centeno, ó mijo, ó maíz, panizo, ó escanda, ó avena, ó garbanzo, ó lentejuelas, ó garrobas, ó yerros, ó qualquier otro pan, ó legumbres, ó semillas, pague de diezmos: del cacao: cordelos, cabritos, lechones, pollos, asansorones, andonazos: leches: manteca del ganado, del queso: lana: becerros, potros, y borricos: cochinos, y aves: del fruto de qualquier aburales: excepto de piñas, y bellotas: de la uva: aceitunas, bortalizas: miel, vera, y enjambres: seda: alacácer que se venderet: lino, canas, y algodón: azumazue, rubia, pastel, greda, y mindoso: L. 3. ejusd. ibi:

(2) L. 1. ejusd. 10: Que nagan cobrar todos los diezmos que son debidos, y hubieren de pagar los reginos de sus labranzas, y crianzas, de las especies, y de la forma que ésta en consumo pagarse: L. 13. ejusd. Ordenamos, y mandamos que en quanto a los diezmos que deben pagar los Indios, de quales costas, en qué cantidad, sobre que hay variedad en algunas provincias de nuestras Indias, no se haga novedad por abrora, y se guarde, y observe lo que en cada provincia estuviere en consumo; y si en alguna conviniere hacer novedad nuestra Real Audiencia: y el Prelado: nos informen en nuestro Consejo de Indias de lo que se debe guardar:

mur deducendas &c. & sic communiter Doctores. Insuper decimæ prædialis solvende sunt integræ absque ulla deductione tributorum, & censum prædialium, vel aliam exactionem, ita ut ante præstationem illarum integræ solvi debeant, vel si prius tributa non decimata solvantur, & ipsa decimari debent, sive decimas inde solvere cogantur is, qui tributa accepit, textu expresso in cap. *Cum sit 2. de decimis*, ibi: "Cum non sit in homine quid summis serenti respondeat, quoniam juxta verbum Apostoli neque qui plantat est aliiquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus; ipsum, qui de mortificato semine plurimum fructum afferit, nimis avare quidem in decimis defraudare nituntur census, & tributa, que interdum indecessata præterente, de frugibus primitus deducentes; Cum autem in signum universalis dominii quasi quedam titulum speciali sibi Dominus decimas reservaverit, nos & ecclesiarum dispendi, & ecclesiarum periculis obviare volentes, statuimus, ut in prærogativa domini generalis exactiōnem tributorum, & censum præcedat solutio decimaru, vel salem hi, ad quos census, vel tributa indecimata perverterint, quoniam res cum suo onere transit, ea per censum ecclesiasticum decimare conquantur ecclesiæ, quibus de jure debentur." Si etiam communiter.

Decimas personales solvenda sunt non nisi deductis prius expensis; c. *Pastoralis 28. de decimis*; ibi: "Explicare postulasti, utrum quis possit de molendinis, & piscaris necessarias expensas deducere priusquam solvat decimas ex eisdem, sicut est in negotiatione censum. Ad quod respondemus, quod licet circa res requiras, vel factas de pecunia dictam, cum ipso venduntur, credamus deducendas expensas &c." *Glossa*, lib. verb. *Expensas*, ibi: "Expensas factas in eundo & redeundo, negotiando, faciendo meliorem;" & est communis. Rationes autem, cui decimas personales solvenda sint deductis expensis, & prædialis expensis non deductis, varia assignantur à Doctoribus, ut videri potest apud *Barbosam loc. cit. num. 34.* sed hic adductum solum illa, quam præ ceteris dant D. Thomas 2.2. q.87. art.2. *Gonz. in c. Cum homines 7. de decimis n. 8.* idem *Barb. loc. cit. num. 26.* *Pirihing loc. cit. num. 30.* & alii plures, scilicet, quod decimas personales solvantur ex fructibus civiliter consideratis, quorum nomine illi solvent, qui deductis expensis supersunt; I. *fructus 7. in princ. fil. sol. Matrim.* ibi: *Fructus eos esse constat, qui deductis expensis, supererunt;* & l. 1. *Cod. de fruct. iii.* ibi: *Hoc fructuum nomine continetur, quod justus fructibus deductis superest, ut ex v. g. si quis expendat centum aureos in emendis mercibus, quas postea vendat 150 aureos, ex his summa deducendi sunt prius aurei, quibus merces emptæ sunt, deinde expensa facta in vestigibus, & itineribus, quibus deductis, si remanserint in lucro tringita aurei, tenebitur pro decimis solvere tres aureos; ut recte advertit *Canisius tractat de decimis cap. 2. n. 2.* Decimas vero prædiales solvantur ex fructibus naturaliter consideratis secundum se, & quatenus ex terra, & re ipsa proveniant dono, & beneficio Dei, sine quo potuerit etiam post factas expensas nihil crescere, juxta illud 1. *ad Corinth. 3. ibi:* *Nequ qui plantat, neque qui rigat, est aliiquid, sed qui incrementum dat Deus;* Unde cum ab ipso Deo, tamquam Auctore cuncti ipsi fructus proveniant, decimæ sine illa expensarum deductione solvantur. Sicut enim si locutus vinea, vel ager pro certis mensuris, vel certa parte v. g. quarta fructuum, solvendi sunt fructus locatori non deductis expensis, juxta c. Tua nobis 26. *de decimis*; ita etiam ex fructibus prædialibus decimæ integre solvi debent non deductis expensis, quia prædicta sunt à Deo veluti locatae hominibus pro decima parte fructuum sibi tamquam Supremo Domino, ac vice sibi ecclesiæ ministris quotannis solvenda; *arg. cit. c. Tua nobis 26. & c. Cum non sint 23.**

consenserunt: quod in desuetudinem abillett hujusmodi solutionis, per se equidem in hispania patet; verum in territorio Americanum, quod non præstarent decimæ personales, est constitutum leg. 20. tit. 16. lib. 1. Ind.)

Decimæ prædiales solvenda sunt statim ac fructus sunt à solo separati, & collecti textu expresso in cit. c. Cum homines 7. *de decimis*, ibi: *Mandamus quatenus eos cogatis, ut decimam statim fructibus collectis persolvant;* Idque desumitur ex e. 22. *Exodi*, ubi dicitur: *Decimas tuas, & primicias tuas non tardabis reddere.* Et obligati ad decimas tenent illas sive solvere etiam si a parochio, vel ab alio jus decimandi habente prius non menteantur, nec ab eius petatur, nam ipse dies, sive tempus solutionis pro credite interpellat; *arg. c. Potuit 4. de locato, & conduto*, ibi: *Non obstante, quod ei, ut *Canonem solvere*, non existit nunciatio, cum in hoc casu dies statuta pro Domino interpellat;* Alioquin peccant, si sine iusta causa solutionem notabiliter differant, ut pro certo supponitur, & tradidur, c. *Decimas 66. caus. 16. quest. 1. ibi:* *Sed si tarditas dare decimas peccatum est, quanto pejus est non deducere?* & tenent *Glossa in cit. c. Cum homines 7. de decimis, verb. Fructibus collectis.* Abbas, ibid. n. 3. *Layman l. 4. traç. 6. cap. 5. num. 1.* *Reffbust loc. cit. num. 3.* *Pirihing loc. cit. num. 39.* *Reffensuel loc. cit. num. 32.* & alii passim. Immo obligati ad decimas tenentur ad resciendum datum, si quod ex sua cupibili mora solvendi in decimis sequatur, *arg. l. Cum res 47. §. fin. ff. de Legat. 1. cap. Cun gratia sui unic. de commodato*, ibi: *Seu in mora fuisse;* & cit. cap. *Cum homines 7. de decimis*, ibi: *Asque de subtrahit, & retentis dignam satisfactionem exhibere procurent;* & sic tenent cum *Glossa omnes Doctores mox citati.* Decimas prædiales solvenda sunt pluries in anno, si prædias pluries in anno fructus proferant, textu expresso in cap. Ex parte 2.1. de decimis, & *Glossa in cap. Revertimini 65. caus. 16. quest. 1. verb. Annus, & est communis.* Decimas personales, ubi illæ adhuc sunt in uso, solvuntur omnes in fine cuiusque anni, sicut alii censu, & tributa tunc solvi solent; *Glossa in cit. cap. Revertimini 65. caus. 16. quest. 1.* Abbas in cap. *Pervenit 5. de decimis num. 3.* *Layman loc. cit. Pirihing loc. cit. num. 39.* *Reffensuel loc. cit. num. 35.* & alii passim. Et ratio est, quia si de cajusvis operis, negotiorum, vel industria fructu, seu lucro statim solvi deberent decimas, id in nimium incommodum esset tum ipsi datori, tum ipsi acceptori decimaram, cum particularis solutionis multa incommoda affere soleat; *lib. Plane 3. Famil. Hercisund.* Si tamen alii esset diversa consuetudo, esset observanda, cum de tempore solutionis decimaram personalium nihil repperatur cautum in Jure, & sic attendenda erit cuiusque loci consuetudo, nam de quibus causis scriptis legibus nihil uitimur, id custodiri oportet, quod moribus, & consuetudine introductum est, quod dicit Ulpianus 1. de quibus 32. *ff. de Legibus.*

Circa locum, in quo solvenda sint decimas, si attingatur jus commune, videtur, quod parochiani tenentur propriis sumptibus illas deferre in domum, vel horreum parochi; *arg. cap. Revertimini 65. caus. 16. quest. 1. ibi: Hoc vor, ut auctor communis, ut inferatis decimas in horrea mea,* & c. *Decimas 1. caus. 16. quest. 7.* *Ibis Inferte omnem decimationem in horreum meum,* quod est desumptum ex *Malachie 3. & tenent Glossa in cit. c. Revertimini verb.* In horrea, Abbas in cap. *Pervenit. 5. de decimis num. 3.* *Covarrubias lib. 1. variol. resolut. cap. 17. n. 8.* *Gonzalez in cap.* *Cum homines 7. de decimis num. 6.* *Gutierrez lib. 2. Canon. qq. cap. 12. num. 23.* *Reffensuel loc. cit. num. 36.* *cum communis aliorum contra *Barbosam loc. cit. num. 94.** Et ratio est, quia, ut recte dicit meus Reffensuel loc. citat. christiani non alia tenentur præstare decimas in signum universalis dominii Deo, quam quibus subditis tenent tributa sua, & censum solvere termino Dominae in signum dominii ejusdem; *arg. c. Tua nobis 26. de decimis;* sed terreni subditis tenentur censu,

(Eciamsi per leg. 15. tit. 20. p. 1. sit decretum decimas personales esse solvendas, semper consuetudo attendi debet l. 17. ejusq. tit. & p. per consequens ubi datur consuetudo non solvendi, ejus observanda indeficiibilis & tributa in signum dominii debita, deferre propriis sumptibus ad domum Domini; org. l. Pro locis 6. c. de ann. & trihergo &c. Si vero attendarunt consuetudo jam fere ubi que introducta, testis Gutierrez loc. cit. num. 45. Barbosa loc. cit. n. 24. Canisio de decimis cap. 7. Parochi ipsi, alii- 22

- que decimatores tenentur decimas colligere, & suis expensis in Domum deferre. Et ubi talis adest consuetudo legitime prescripta, est ibi observanda, ut fatentur omnes Doctores, arg. cap. Cum tanto 11. de consuetudine, ibi: *Licet siam longevo consuetudinis non sit vili auctoritas, non tamen est usque adeo valitudo, ut vel Iuri positivo debet præjudicium generare, nisi fuerit rationabilis, & legitime sit prescripta.* (Circa antecedentia etiam est consuetudo p̄r oculū habenda: Leg. 3. tit. 5. lib. 1. Ord. Reg. leg. 4. tit. 5. lib. 1. Recop. Cast. verum in Indiis sunt in locis solvende: ubi fructus fuerint collecti, leg. 10. tit. 16. lib. 1. Ind. nec est permittendum personas proprias inditas ad decimatores eas bajulare, leg. 11. ejusd. tit. & lib. quamquam voluntariè se offerant.)
22. *¶ Consuetudine esse posse fructus, ex quibus decima non solvatur, communis est Canonistarum sententia. Quasi vero non inutilis hic discutenda est, an decima debeatur, si in prædis, quæ fructus ferentur decimæ obnoxios, substituuntur fructus, qui consuetudine, ut dictum est, decimæ minime erant subiecti. Affirmant Morlac. in lib. 13. ser. per. soi. §. de Servit. rustic. 24. Dupineau in suis questi. & consultis. cap. 19. pariter fere per. 10. Negant vero Grimaudet de decimis lib. 1. cap. 3. 25. per. 10. Papon. Corpor. Jur. Franc. lib. 1. tit. 12. num. 5. Rota in Cesaragustana decimarum 15. Maii 1752. & in confirmatoria 26. Aprilis 1753. cor. R. P. D. Canilliac, idque non male, nam decimam debent non ipsa prædia, sed fructus; locus propterea esse nequit decima, si consuetudo ad decimam exemit novos fructus.*
26. Negativum vero hanc opinionem duobus in casibus limitat Ronseand. de la Combe in sua Jurisprudentia 27. Canon. verb. Decimæ, selt. 10. quest. 6. & 7. Prior est si consuetudo vigeat, ut ex nostris fructibus non obnoxius 28. decima solvatur decima. Alter est si hac substitutio fructuum non obnoxiorum decima, adeo universalis sit, ut parochio congrua desit.
29. Decima regulariter solvenda est in ipsis fructibus, non item in pecunia. Consuetudine vero fieri potest, ut 30. solvatur in pecunia. At quænam consuetudo hujus sit efficacia, expendit Rot. in Cracovien. decimarum super bono Jure 26. Junii 1748. cor. Illustriss. Clement. & in alia Cracovien. decimatum super bono jure 27. Aprilis 1750. cor. Illustriss. Cortada. ¶

ARTICULUS IV.

Jus decimandi à quibus, & quibus acquiri, & concedi possit.

SUMMARIUM.

- CLERICI acquirere possunt jus decimandi variis modis. Primo Pape concessionem, seu privilegiorum, ratione cuius prilegiit, seu concessionis fit, quod decima aliae a jure ad parochum spectantes, debeant solvi ecclesiæ non parochiali, v.g. Regulari, aut Beneficiarii simplici. Ia Doctores communiter, arg. cap. Statuto 2. de decimis in 6. 2. (Aliquid ad rem citate leg. 4. & 5. tit. 20. p. 1.) Secundo, per consuetudinem legitime prescriptam. Est communis, arg. cap. Cum sint 18. c. ad Apostolicam 20. cap. Cum contingat 29. de decimis. (Conducit lex 19. tit. 3. lib. 1. Ord. Reg. præcipue in fin. leg. 1. tit. 5. ejusd. aliquid suaderet lex 1. 5. lib. 1. Recop. Cast. prope med. & in fin. Vid. add. hisp. sup. art. 3.) Et ratio est, quia consuetudo legitime prescripta derogare potest iuri communis positivo, cap. Cum tanto 2. de consuetud. & per consequens jus uni ecclesiæ competens in aliam transferre, cap. Cum dilectus 8. de consuetud. Ad sic autem prescribendum contra laicum, vel contra Clericum privatum, vel contra aliam causam non privilegiatam, sufficit decimatum inter presentes, & vicinorum inter absentes.
4. Ad sic prescribendum contra aliquam causam piam requiruntur, & sufficiunt quadraginta anni cum bonafe, 5. Ad sic prescribendum contra ecclesiæ parochialem requiruntur quadraginta anni una cum titulo, vel tempus immemorabile.
6. Tertio Clerici acquirentur possunt jus decimandi per transactionem.
7. Et talis transactio si sit facta cum legitima auctoritate, & consensu Superiorum, obligat eum successores.
8. Si vero transactio facta fuerit sine legitima auctoritate Superioris, valet solum inter ipsas personas transientes, & nullomodo obligat successores.
9. Quartu Clerici acquirentur possunt jus decimandi donationem, dummodo admissi solemnitates ad alienationem rerum ecclesiasticarum requisita.
10. Si tamen decimatum donatio sit facta à laico ecclesiæ, vel loco religioso, tunc non requiruntur tales solemnitates, sed sufficit solus consensus; c. Cum Apostolicam Sedes 7. de his qui sunt à Prelato sine consensu Cap. ibi: "Nam in Lateranensi Conclavi est inhibitus, ne quelibet religiosa personæ ecclesiæ, & decimas de manibus laicorum sine consensu Episcoporum recipiat; per quod directe datur intelligi, quod sufficit consensus Episcopi, ut licet tum ecclesiæ sit decimas de manibus recipere laicorum. "Hoc autem de illis decimis intelligimus, que laicis in feundum perpetuo sunt concessæ." Quinto Clerici acquirentur possunt jus decimandi, Permutatione, qua una ecclesia cum altera decimas pro decimis, vel alio jure

tit

spirituali permittat; arg. c. Ad q. 6. &c. Exhibita q. de 12 rerum permittat. & Glossa ibidem verb. Temporalia cum communi Doctorum. Requiruntur autem solemnitates ad alienationem necessariae, quia Permutatio expresse numeratur inter species alienationis; c. Nulli licet 5. de rebus eccles. alienand. vel non, ibi: Alienationis autem verbum continet permutationem. Sexto Clerici acquirentur possunt jus decimandi per Compromissum in Arbitros; arg.

c. Cum Apostolica 7. de his qui sunt à Prelato sine consens. Capitul. &c. Sane 1. de Arbitris: Per arbitrium enim, seu sententiam Arbitrorum (qui partes stare debent) possunt decimæ uni litigantem adjudicari, & alteri auferri, sive totæ, sive pro parte.

Requiruntur tamen pro tali compromiso solemnitas 14

per alienationem necessariae. Abbas in cap. Dilecti Filii 4. de Arbitr. num. 8. Layman lib. 4. trah. 6. cap. 6. n. 1.

Pirching lac. citat. Reiffenstuel loc. citat. num. 120. & alii passim. Et ratio est, quia per compromissum indirecte perveniri potest ad alienationem decimarum quæ est directe prohibita, patet ex toto titulo de rebus eccl. alienand. vel non, & ex Constitut. Paul. II. incip. Ambitionis;

prohibiti autem alienatione, censetur etiam prohibitus omnis actus, per quem deveniri potest ad alienationem; cap. Cum quid 39. de regul. juris in 6. ibi: Cum quid prohibetur, probemus omnia, quæ ex illo sequuntur.

Laicu nullo modo possunt acquirere jus decimandi, 15

quatenus spirituale est, sive fundatum in titulo spiritualli Officii, seu obligationis ministrandi spiritualia textu expresso in c. Decimas 1. caus. 16. questi. 7. ibi: "Declinas, quas in usum pietatis concessas esse canonica

sanctorum demonstrat, à laicis possideri auctoritate

Apostolica prohibemus, sive ei ab Episcopis, vel Regi

tit, vel quibuslibet personis eas accepterit; nisi eccliesia reddiderint, scians se sacrilegi crimen committere, & aeterna damnationis periculum incurre;

cap. Ad hec 15. de decimis, ubi Alexander III irritat do

nationem decimarum factam à quadam Abate cuidam laico, & ejus hæredibus, ibi: "Quoniam Sanctuarium

Dei, (scilicet decima, quatenus est jus mere spirituale)

jure hæreditario possideri non debet, viribus carere de

cermas; & laicu (nisi decimas ipsam ipsi ecclesiæ

libere resignaverit) vinculo excommunicationis adstrin

gas;" cap. Quamvis 17. de decim. ibi: "Quamvis sit

grave nimis, & divini dignum animadversione judicii

habeat, quod laici quidam, quod Sacerdotum est in

ecclesiasticis rebus, (de decimis est sermo) usurpat,

majorem tamen &c." & consimiliter habetur in cap.

Prohibemus 19. ed. tit. & cap. Causam 7. de prescriptio

nibus & est communis; & certu cum Glossa in d. cap.

Quamvis, verb. concesserit, & Rota p. 1. recent. decis. 48.

num. 9. part. 8. decis. 47. n. 25. part. 9. tom. 1. decis. 134.

num. 1. & part. 10. decis. 97. num. 1. dec. 253. num. 9. de

cis. 201. num. 31. part. 14. dec. 234. num. 1. part. 15. dec. 67.

num. 1. p. 17. dec. 46. num. 5. & sepe alibi. Et ratio est,

cum laici Officia spiritualia ministrare non possint;

cap. Bene quidem 1. dist. 69. cap. Decernimus 1. de judi

cis; c. Tua 25. de decimis: sequitur evidenter, quod nullo modo possint acquirere jus decimandi quatenus

spirituale est, sive fundatum in titulo spiritualis Officii,

seu obligationis ministrandi spiritualia. (Circa predicta

videantur leges præstante tit. 20. p. 1. tit. 5. lib. 1. Recop.

Cast. tit. 1.6. Ind. nec erit extraneum in conspectu habere

tit. 14. p. 1. obligatur de rebus ecclesiasticis quæ non sunt

alienanda & qua forma si alienationi consentiantur; re

transversum inspicatur add. hisp. verb. Aliens in fine.)

Possunt tamen laici licet, & validè per specialem 16

concessionem, seu privilegium Summi Pontificis acquire

rere jus decimarum, quatenus hoc consideratur ut ab

tractum à titulo, ac jure spirituali, & nullomodo est

quid temporale, scilicet jus præcise percipiendi deci

mam partem fructuum. Est communis cum Pirching loc.

cit. n. 13. Reiff. loc. cit. n. 13. Rota p. 6. dec. 19. n. 1. 9. p. 7.

dec. 180. n. 20. & 21. p. 10. dec. 175. n. 9. dec. 291. num. 9.

p. 14. dec. 424. num. 9. & sepe alibi. Et constat multiplicit

experiencia plurius Romanorum Pontificum, qui jus

percipiendi perpetuo similes decimas cum facultate trans

ferendi illud successoribus suis concesserunt variis Re

ferri. BIBLIOTHECA TOM. III.

gibus, Ducibus, aliisque Principibus ob eorum amplissima merita, & maxima beneficia in urgentissimis casibus ecclesia catholica praestita. Immo olim etiam Episcopi, ac alii ecclesiarum Praelati ius percipiendi similes decimas in feundis, vel emphyteusim perpetuo laicos concedere poterant, ut tradidit in cap. *Cum Apostolica 7. de his que sunt à Praelatis, & desumuntur ex cap. Tua 25. de decimis*, ubi supponitur quod ab antiquo decima in feundis laici dari potuerint, & constat ex decreto Urbani II. revocantis dictam potestatem, ut patet in lib. 1. *Feudor. tit. 6. & tradit communis Doctorum cum Rota part. 7. recent. decis. 103. num. 8. dec. 193. num. 23. p. 8. dec. 47. num. 23. & 31. part. 9. tom. 1. dec. 234. num. 3. (L. 22. tit. 20. p. 1. Vid. add. hisp. in art. seq.)*

18 Hodie tamen a tempore Concilii Lateranensis celebrati sub Alexander III. ann. 1179. teste Covarrubia lib. 1. variar. resolut. cap. 7. num. 4. Barbosa in cap. 1. de bis que sunt à Praelatis num. 2. Rebuffi in tract. de decimis, quest. 10. num. 23. & Rota part. 8. recent. decis. 76. num. 6. part. 15. decis. 375. num. 3. id sine consensu, & facultate Summi Pontificis, facilius amplius non possunt: Rota part. 2. recent. decis. 262. num. 3. part. 8. quest. 147. num. 31. cum seq. & d. 76. num. 6. & patet ex cit. Decreto Urbani II. relato in lib. 1. Feud. tit. 6. & ex cap. Ad hac 15. cap. Quamvis 17. cap. Prohibemus 19. de decimis, & cap. Statuto 2. §. Sane in fine, de decimis, in 6. Quamvis autem Episcopi, aliquie ecclesiarum Praelati hodierno iure jus percipiendi similes decimas laicis in feundis, vel emphyteusim concedere non possint ex mox citatis verbis; Valenti tamen etiam nostris hisce temporibus illorum concessiones eidem facte ante dictum decretum Urbani II. & ante dictum Concilium Lateranense, posse suntque laici etiam dohice licite retinere ius talium decimarum antecessoribus suis concessum ante dictum decretum, ita habetur expresse in cap. *Epicopum, vel Abbatem lib. 1. Feudor. tit. 6. ubi dicitur: De feudis ante illud decretum factis, seu concessis, quod firmiter manere debent; non autem de datis post decretum illud, & colligitur clare ex cap. Cum Apostolica 7. in fine de his que sunt à Praelatis. & ex cap. Statuto 2. §. Sane, in fine, de decimis, in 6. Et sic communis Doctorum cum Rota part. 7. decis. 103. num. 7. part. 8. decis. 47. n. 34. part. 9. tom. 1. dec. 234. num. 2. & 5. part. 15. dec. 67. num. 2. & 11. part. 16. decis. 109. num. 3.*

20 Laici nulla prescritione, & consuetudine etiam immemorabili acquirere possunt ius decimandi, textu expresso in cap. Causam 7. de prescritionib. ibi: *Quia cum laici decimas detinere non possint, eas nulla valent prescribere ratione, ubi vides rationem datum a textu, nempe, quia decimas detinere, seu possidere non possunt; quod autem quis possidere non potest, etiam prescribere negavit, cum sine possessione prescriptio non procedat, textu clarissimo in Regul. 3. de Regul. Jur. in lib. 6. Ibi: Sine possessione prescriptio non procedit. Et sic tenent Engel lib. 3. dec. 10. num. 23. Reiffenstuel ibid. num. 138. Piring de prescription. num. 41. Covarrubias variar. resol. lib. 1. 17. num. 5. Layman lib. 4. tract. 6. cap. 6. num. 8. Rebuffi de decimis quest. 20. num. 24. & communis aliquum cum Rota part. 7. recent. decis. 137. num. 7. part. 16. dec. 109. num. 2. & sepe alibi. (Leg. 19 & 8. tit. 11. lib. 2. For. Reg. Leg. 2. 21. 22. tit. 29. p. 3. cum leg. 1. 2. & 3. sequit. 30. ejusdem Leg. 1. tit. 13. lib. 3. Ord. Reg. Leg. 3. tit. 1. lib. 4. Recop. Cast.) Hinc laici ut retinere valeant decimas, prates tempus immemorabile, requiruntur sicut fama privilegi, debentque laici probare communem famam, quod decimas fuerint suis Successoribus ex privilegio concessæ, vel ante Concilium Lateranense in feundum data sint. Sic Abbas in cap. *Cum Apostolica 7. de his que sunt à Praelatis. num. 12. & ibi Imola num. 21. Joan. Andreas num. 9. Felinus in cap. Cum contingat, de Foro competent. num. 4. Moneta de decimis cap. 5. quest. 3. n. 59. Card. de Luca de decimis discurs. 6. num. 24. & 25; & alli cum Rota part. 2. recent. decis. 193. num. 6. part. 4. decis. 145. num. 1. part. 8. dec. 137. num. 7. ubi dicit, quod haec opinio semper fuit in hoc sacro Tribunalis recepta, ut in Tolentino decimarum de Capilli. 4. Decemb. 1615. coram bon. memor. Andrea ubi latissime fuit firmata, & in Hirp.**

palen. decimarum de Almonte 5. Maii 1635. coram Pirovano, & in Cordubam. decimarum de Lucena 15. Junii ejusdem anni 1635. & part. 16. recent. decis. 109. num. 2. in Taurinum. 31. Maii 1669. ubi citatur alia in Mediolanen. *revisionis permutationis 21. Maii 1597. coram Cardinali Hieronymo Pamphyllo. Contrarium tenet Covarrubias lib. 1. var. resolut. cap. 17. num. 5. §. Sed si, Piring de Prescriptio, n. 44. Reiffenstuel loc. cit. n. 144. & alii. Quia reverse sententia non caret sua probabilitate.*

Laici jus decimandi, quod ex legitimo titulo possident, nequeunt per venditionem, donationem, mutationem, vel per alium contractum in alios transferre laicos sine auctoritate Summi Pontificis, cap. Prohibemus 9. de decimis, ibi: *Prohibemus, ne laici decimas, cum animarum suarum periculo detinentes, in alios laicos possint aliquo modo transferre; & in ejus summario sic precise dicitur: Non potest laicus transferre decimas in alium laicum, etiam si cum titulo ilam possidat. Et sic in Glossa in cap. *Cum Apostolica 7. de his, que sunt à Praelatis. verb. in Lateranensi Concilio*, ibi: Nec laici in alios laicos decimas possunt transferre; cap. Prohibemus, de decimis, Rota part. 2. recent. decis. 262. num. 3. part. 8. quest. 147. num. 31. cum seq. & d. 76. num. 6. & patet ex cit. Decreto Urbani II. relato in lib. 1. Feud. tit. 6. & ex cap. Ad hac 15. cap. Quamvis 17. cap. Prohibemus 19. de decimis, & cap. Statuto 2. §. Sane in fine, de decimis, in 6. Quamvis autem Episcopi, aliquie ecclesiarum Praelati hodierno iure jus percipiendi similes decimas laicis in feundis, vel emphyteusim concedere non possint ex mox citatis verbis; Valenti tamen etiam nostris hisce temporibus illorum concessiones eidem facte ante dictum decretum Urbani II. & ante dictum Concilium Lateranense, posse suntque laici etiam dohice licite retinere ius talium decimarum antecessoribus suis concessum ante dictum decretum, ita habetur expresse in cap. *Epicopum, vel Abbatem lib. 1. Feudor. tit. 6. ubi potius per usum contrarium, quo privilegiati decimas per 40. annos solvent; cap. Accedentibus 15. de privilegiis*, ibi: *Cum enim tanto tempore (scilicet per 40. annos) contra indulta privilegia decimas solverint, eis renungiantur tacite presumuntur.* Nec sufficit ad amittendum tale privilegium, si per 30. annos privilegiati solvant decimas, ut dicitur in cap. Si de terra 6. de privilegiis (Leg. 42. tit. 18. p. 3.) quia hoc caput tamquam juri antiquum continet fuit correctum à dict. cap. Accedentibus, utpote jus recentius continente; ut notatur in ejusdem capitulo summario, & communiter à Doctribus. Bo vel maxime, quod jure novo universaliter contra ecclesias quascumque, ac privilegia earundem non nisi quadraginta annorum admittatur præscriptio, textu expresso in cap. Illud autem 8. de prescriptiōnib. ibi: *Illud autem ut scire volumus, & tenere quod adversus ecclesias minorem prescriptionem, quam quadraginta annorum Romana Ecclesia non admittit, licet quidam canones comprobent triennalem.* Ulterius privilegium non solvendi decimas potest amitti transactione, & conventione facta inter partes, parochi v. g. & privilegiatos, si hi privilegium, vel ex territorio, vel ex parte remittant textu aperto in cap. Dilecti 8. de decimis, ibi: *Vel cum ipsis amicabiliter componatis;* cap. Suggestum 9. codem titul. ibi: *Mandamus, quatenus cum praedito Abate, & Fratribus super ipsis decimis componatis, & c. Nuper 34. codem tit. ibi: Decimas persolvant ecclesias, quibus ratione prediorum antevedebantur, nisi cum ipsis ecclesias alter duxerint componendum.* Et ratio petitur ex cuiusque libero usu sui juris, Cum, ut expresse dicitur in cap. Si de terra 6. de privilegi, *Cum liberum sit unicuique suo iuri renuntiare.**

Secundus modus, quo potest quis eximi ab obligatio-ne solvendi decimas, est consuetudo, (Leg. 8. tit. 20. p. 1.) vel præscriptio; Dummodo tamen ecclesiæ ministri aliquando quam ex decimis congruam sustentationem habeant, v. g. ex amplis redditibus fundacionis ecclesiae, oblationibus, aut legatis pīs, obligatio solvendi decimas potest tolli, & abrogari per contrariam legitimam consuetudinem, sive a Clericis, sive a Laicis. Ita defenditur contraria plures veteres Canonistas, & contra Reiffenstuel aet omnius recentioribus tum Canonistis, tum Theologis, & in specie à Covarrubia lib. 1. variar. res. cap. 17. n. 8. Silvest. verb. Decima quest. 4. Navarr. lib. 3. cons. 2. de decimis. Rebuffi de decimis quest. 13. num. 46. Moneta cod. tract. cap. 5. quest. 1. num. 89. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 26. quest. 4. Suarez l. 1. cap. 12. num. 8. Less. lib. 2. cap. 39. num. 25. Canis. tract. 6. cap. 6. num. 10. Piring loc. cit. n. 126. Barb. de offici. Parochi lib. 28. § 3. num. 64. cum aliis fere comunitarii & Rota part. 6. recent. decis. 23. num. 3. part. 8. decis. 146. num. 7. & sepe alibi. Et ratio est, quia supposita congrua sustentationem ministrorum ecclesiæ aliunde quam ex decimis, decimas non debentur ipsis iure naturali, vel divino, sed solum iure humano ecclesiastico, ut jam probatum est supra in art. 1. num. 20. Jus autem humanum ecclesiasticum potest omnino tolli, & abrogari per contrariam consuetudinem legitimè introducere, & præscriptum; cap. Cum tanto 11. de consuetud. & leg. de quibus 32. ff. de Leg. adeoque &c. Hinc infertur posse ex consuetudine induci, ut ex certis fructibus, v. g. vino, oleo, feno, &c. vel ex fructibus minuis, & fructibus animalium nullam omnino decimas solvantur, aut aliqui solum portio solvantur, Rota part. 1. recent. decis. 469. n. 2. decis. 474. num. 5. part. 9. tom. 1. decis. 133. numer. 1. Et sic potest induci consuetudo, quod decimas de bonis locatis, aut arrendatis non solvantur, que con-

ARTICULUS V.

Decimæ, quod modos, quibus potest quis eximi ab ipsis solvendis, & quod Judicem competentem in eorum causis.

SUMMARIUM.

1 PRIMUS modus, quo potest quis eximi ab obligatione solvendi decimas, est privilegium concessum à Summo Pontifice; arg. cap. Cum venisset 12. de judicis, ibi: *Cum super privilegii Sedis Apostolicae veritatem quæsi; nolimus de his per alios judicari; quia illius est interpretari, cuius est concedere;* arg. cap. Inter alia 31. de sent. excomm. ibi: *Unde jus procedit, interpretatione quoque procedit;* & leg. fin. Cod. de leg. Insuper pri- 5. vilegium non solvendi decimas cessat, & amittitur per non usum, seu potius per usum contrarium, quo privilegiati decimas per 40. annos solvent; cap. Accedentibus 15. de privilegiis, ibi: *Cum enim tanto tempore (scilicet per 40. annos) contra indulta privilegia decimas solverint, eis renungiantur tacite presumuntur.* Nec sufficit ad amittendum tale privilegium, si per 30. annos privilegiati solvant decimas, ut dicitur in cap. Si de terra 6. de privilegiis (Leg. 42. tit. 18. p. 3.) quia hoc caput tamquam juri antiquum continet fuit correctum à dict. cap. Accedentibus, utpote jus recentius continente; ut notatur in ejusdem capitulo summario, & communiter à Doctribus. Bo vel maxime, quod jure novo universaliter contra ecclesias quascumque, ac privilegia earundem non nisi quadraginta annorum admittatur præscriptio, textu expresso in cap. Illud autem 8. de prescriptiōnib. ibi: *Illud autem ut scire volumus, & tenere quod adversus ecclesias minorem prescriptionem, quam quadraginta annorum Romana Ecclesia non admittit, licet quidam canones comprobent triennalem.* Ultreius 7. privilegium non solvendi decimas potest amitti transactione, & conventione facta inter partes, parochi v. g. & privilegiatos, si hi privilegium, vel ex territorio, vel ex parte remittant textu aperto in cap. Dilecti 8. de decimis, ibi: *Vel cum ipsis amicabiliter componatis;* cap. Suggestum 9. codem titul. ibi: *Mandamus, quatenus cum praedito Abate, & Fratribus super ipsis decimis componatis, & c. Nuper 34. codem tit. ibi: Decimas persolvant ecclesias, quibus ratione prediorum antevedebantur, nisi cum ipsis ecclesias alter duxerint componendum.* Et ratio petitur ex cuiusque libero usu sui juris, Cum, ut expresse dicitur in cap. Si de terra 6. de privilegi, *Cum liberum sit unicuique suo iuri renuntiare.*

Secundus modus, quo potest quis eximi ab obligatio-ne solvendi decimas, est consuetudo, (Leg. 8. tit. 20. p. 1.) vel præscriptio; Dummodo tamen ecclesiæ ministri aliquando quam ex decimis congruam sustentationem habeant, v. g. ex amplis redditibus fundacionis ecclesiae, oblationibus, aut legatis pīs, obligatio solvendi decimas potest tolli, & abrogari per contrariam legitimam consuetudinem, sive a Clericis, sive a Laicis. Ita defenditur contraria plures veteres Canonistas, & contra Reiffenstuel aet omnius recentioribus tum Canonistis, tum Theologis, & in specie à Covarrubia lib. 1. variar. res. cap. 17. n. 8. Silvest. verb. Decima quest. 4. Navarr. lib. 3. cons. 2. de decimis. Rebuffi de decimis quest. 13. num. 46. Moneta cod. tract. cap. 5. quest. 1. num. 89. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 26. quest. 4. Suarez l. 1. cap. 12. num. 8. Less. lib. 2. cap. 39. num. 25. Canis. tract. 6. cap. 6. num. 10. Piring loc. cit. n. 126. Barb. de offici. Parochi lib. 28. § 3. num. 64. cum aliis fere comunitarii & Rota part. 6. recent. decis. 23. num. 3. part. 8. decis. 146. num. 7. & sepe alibi. Et ratio est, quia supposita congrua sustentationem ministrorum ecclesiæ aliunde quam ex decimis, decimas non debentur ipsis iure naturali, vel divino, sed solum iure humano ecclesiastico, ut jam probatum est supra in art. 1. num. 20. Jus autem humanum ecclesiasticum potest omnino tolli, & abrogari per contrariam consuetudinem legitimè introducere, & præscriptum; cap. Cum tanto 11. de consuetud. & leg. de quibus 32. ff. de Leg. adeoque &c. Hinc infertur posse ex consuetudine induci, ut ex certis fructibus, v. g. vino, oleo, feno, &c. vel ex fructibus minuis, & fructibus animalium nullam omnino decimas solvantur, aut aliqui solum portio solvantur, Rota part. 1. recent. decis. 469. n. 2. decis. 474. num. 5. part. 9. tom. 1. decis. 133. numer. 1. Et sic potest induci consuetudo, quod decimas de bonis locatis, aut arrendatis non solvantur, que con-

suerudo servanda est. Rota part. 13. recept. dec. 344. n. 6.
11 Sic etiam consuetudine possunt decimae alterari respectu
quotæ, qualitatæ, & modi. Rota part. 6. rec. dec. 311.

12 num. 5. part. 19. tom. 1. decis. 12. num. 6. Talis autem
consuetudo debet esse uniformis, universalis, & legitime
præscripta. Rota part. 1. recent. decis. 469. num. 2.
decis. 474. num. 1. part. 5. tom. 1. decis. 124. num. 12.
13 part. 13. decis. 344. num. 6. Et ad hoc ut talis con-
suetudo sit legitime præcripta, requiritur lapsus sal-
tem 45. annorum, Cap. illud autem 8. de præscriptionib.
Cap. Acceditibus 15. de privileg. Rotæ p. 15. rec. 322.
num. 8.

14 Obijecies, laici non possunt præscribere jus percipiendi
de decimas, ut iste ipsi solvantur ab aliis; textu expres-
so in Cap. Causam 7. de præscription. ibi. Quia cum laici
decimas detinere non possint, ean nulla valent præ-
scribere ratione, ergo nec possunt præscribere ius re-
tendendi decimas, quas ipsi solvere deberent ecclesiæ mi-
nistris, nam retinendo decimas, quasi à se ipsi illas ac-
cipiunt. Respondetur concedendo antecedens, & ne-
gando consequentiam, & paritatem. Et disparitas est,
quia ius percipiendi decimas, est spirituale; Ius autem
exemptionis à solvendis decimas non est spirituale; ideo-
que laici non sunt incapaces possidendi hoc ius; nempe
percipiendi ex propriis possessionibus fructus integrō si-
ne detractione, sive oneri decimarum, quod onus sol-
vendi decimas inherens ipsis possessionibus, seu feudis
est quid temporale, ideoque etiam immunitas ab hoc one-
re est tantum quedam libertas, & commoditas tempora-
lis, & consequenter à laico præscribi potest, ut recte no-
titio-

15 Sic considerata decimarum materia, inconscie tenendum assertum videtur; (1) sed inter earum species,
cum numerari sit constant, Tertias, vulgo los dos Novenos, Novales quas esse intelliguntur agrorum ad novam cul-
turam redactorum, decumanam domum, vernaculo sermone la Casa mayor desmera, pro indubitate asseritur, ad
alios quam ordinarios Judices ecclesiasticos cognitionem competere, quod quidem sequenti fulcitur consideratione.

Posteaquam regii patrimonii Consilium fuit creatum, in eo cause omnes, ad regium patrimonium spestantes agitantur, (que ante ad calculatores attinebat cognitio) in quibus de decimis in prima classe contentis tractatur, utpote ad idem pertinetibus: (2) propter quod Judex ecclesiasticus in urbe cognitionem se immiscere minime posse. De secunda specie nihil disserendum, nam quamvis certum sit, Breve fuisse expeditum tempore Sancti D. Benedicti XIV. 30. Julii anno 1749. ut omnes decima novales, ex agri incultis, aut irriguis Regis expensis provenientes, at Rego Catholico perciperentur, dum fructum augmentum per irrigationem eisdem expensis præparatum ob-
venierit, vel per culturam novam agrorum, in dominio & proprietate ad regiam majestatem spectantium, non autem si ad populos, communites personasque particulares, arva, silvae, & tesqua noviter cultæ pertinenter, suspen-
sa mansueta ex exercitu, posteaquam R. Episcopus Abulensis jurisdictionem apostolicam per illum commissam acceptavit, usquequo gratis in eo concessis regia voluntas uti volerit. (3)

De ultima especie, eti si discussio consideretur subiecta ecclesiastica jurisdictioni, per personas ecclesiasticas, a Rege Catholico nominandas exerceri debere, nihilominus in tribunali ad hunc finem erecto erit facienda, interventibus etiam duobus conjudicibus secularibus in temporalibus, & mixtis, cum voto consultivo in mere ecclesiasticis. (4)

Non

(1) Vid. sup. prox. add. hisp.
(2) L. 1. tit. 2. lib. 9. § 3. Primeramente de los nego-
cios, causas, y pleitos que se moverien, y trataran en nuestro
nombre contra qualquier Concejos, Universidades, y per-
sonas particulares, de qualquier estado, condicion, y pre-
minencia que sean, que lleven, ó cojan, ó gozen, pretendan
coger, llevar, y gozar las rentas, pechos, y derechos
reales, y á Nos pertenecientes, y sobre las causas, titulos, y
razones que para esto tienen, ó pretenden tener, y sobre
lo á esto anexo, y perteneciente, de las cuales dichas causas, y
negocios conozcan, y puedan conocer la dicha nuestra Con-
taduria mayor en primera instancia: como en grado de ape-
lacion.: L. 2. ejusd. § 4. Otrora, se traten, concierten, y
concluyan en el dicho Consejo todas las ventas de alcabalas, y
tercias: § 25, ibi: T de todos los pleitos de Justicia en-
tre partes sobre rentas reales, pechos, y derechos que se
nos debieren, y fueren ocupados por qualquiera persona, y
de todo lo anexo, y perteneciente á ellos, y de los pleitos,
sobre exenciones que se pretendan pagar de alcabalas, y
tercias: de las cuales conozcan privativè: L. 3. ejusd. Por
el tiempo que fuere mi voluntad el Consejo de Hacienda, y
la Contaduria Mayor de ella, sea todo un tribunal, y que se
llame Consejo de Hacienda, y Contaduria Mayor de ella,
pues son unos mismos negocios los que se tratan en ambos
tribunales, y de una misma sustancia: L. 1. tit. 21. ejusd.
Por quanto las tercias que son dos novenos de todos los fru-

tos, rentas y otras cosas que en estos nuestros reynos se
dizeman, son nuestras, y de la nuestra corona, y patrimo-
nio real, y pertenecen á Nos por concessiones, y gracia
apostolicas, justos, legítimos, y derechos titulos :: Reg.
Decret. in stabilimento unicæ Contributionis 4. Ju-
lio 1770. ibi: Las tercias reales pertenecientes á mi real
corona:

(3) Vid. sup. prox. add. hisp. incip. Est pertactum
in citat. Sched. 21. Jun. ann. 1766.

(4) Reg. Decret. 14. Januar. 1762. ibi: Vengo en
que á la persona ecclesiastica que he nombrado para la
execucion de esta Gracia, se aumenten otros dos Ecclesiasticos en calidad de Con-Jueces, y que los tres, con
audiencia del Fiscal de la Direccion, conozcan de la execu-
cion de la Gracia, y de todos los asuntos concernientes
á ella, determinandolos conforme á derecho: sin embargo, atendiendo al perjuicio que resultaría á la pronta
expedition de la misma Gracia, y en el uso, y práctica
de este medio: quiero, y es mi voluntad, que conozcan
de ellos, y de los demás particulares de esta Gracia los
tres Ecclesiasticos que he resuelto crear para su ejecu-
cion, con los dos Asesores del Tribunal de Cruzada, con
audiencia del Fiscal de la Direccion: y á este fin es mi
real ánimo comunicarles, como les comunico la Jurisdi-
cion real que necesitan: bien entendido, que los tres
Ecclesiasticos han de conocer en calidad de Jueces en to-

dos

tatione decimarum; duo sunt, ut monet Author, apostoli-
cum privilegium, & præscriptio. At de utroque hoc mo-
do latius dissiderunt.

(5) Quod attinet ad apostolicum privilegium, tria potis-
simus discutienda de eo sunt. I. Quid requiratur, ut
apostolicum privilegium de non solvendis decimis efficax
sit. II. Ad quas decimas vires suas porrigit privilegium
hoc Apostolicum. III. Quando dictum apostolicum privi-
legium vim suam amittat.

(6) Ut apostolicum privilegium de non solvendis decimis
efficax sit, contineat debet expressam derogationem Con-
cili Lateranensis sub Innocentio III. relati in cap. Nuper
de Decim. Derogatio vero est, an id obtinere debeat in casu, in
quod denudum decimæ a laicis ad ecclesias pervenerint? Va-
riavit in hac quæstione Rota; pro negativa opinione fui-
cor. Seraphin. decis. 1263. Pro affirmativa vero in recent.
dec.

(7) Non alièr ditionibus ultramarinis decimarum cognitio erit inspicienda, quām pro se seculari, seu profana, cum
nostris Catholicis Principibus sit percipiendi eas concessa facultas, cuius virtute earumdem ecclesias defendere, de
necessariisque providere (1) teneantur; perneccesse in tribunalibus secularibus similes cause tradicande, & discutien-
da venient, utpote quamlibet item motam super rebus à regia majestate ecclesias donatis, consonat juri, ante re-
gios Judices esse prosequendam; (2) absque eo quād in consideratione deducatur jam, hodie multis in provinciis
deciman vulgo los Novenos Regis Corona esse reservatam; (3) quia catholice majestati non potest denegari
super privilegia, & donationes quas fecit, cognitio. (4)

Li-

dos los negocios de la gracia del Escusado, y los dos
Asesores Seculares en la misma calidad en solo los tem-
porales, o mixtos, como lo ejecutan en los asuntos de
las demás gracias, y en los puramente ecclesiásticos da-
rán su dictamen como Asesores: Vid. sup. add.

(1) Bull. Sancti. D. Alexander VI.

ALEXANDER EPISCOPUS SERVUS SERVORUM
Dicit.

Carissimo in Christo Filio Ferdinando Regi, & Ca-
rissimo in Christo Filii Elisabetha Reginæ, Hispaniarum
Catholicis, salutem, & apostolicam benedictionem.
Eximio devotionis sinceritas, & integra fides, quibus
Nos, & Romanam reveremini Ecclesiam, non indigne-
merentur, ut votis vestris, illis præsertim, per quæ cir-
cā catholicae fidei exaltationem, ac infidelium, & barba-
ratum nationum depressionem libentius, & promptius in-
tendere valetis. Sanè pro parte Vesta Nobis nuper exhibita petitió continet, quod Vos, pia duxi devotione,
fidei catholicae exaltatione summopere desideratis (prout
jam a certo tempore circa, non sine magna impensa vestra,
et de laboribus, facere cepistis, & in dies magis facere
non cessatis) Indias, & partes Indiarum acquirere, & re-
cuperares, ut in illis quacunque damna se abjecta,
colatur, & veneretur. Aliximus. Et quia pro recuperatione
Insularum, & partium prædictarum, Vobis necesse
erit graves subire impensas, & grandia pericula perferre,
expedit, ut pro conservatione, & manutentione dic-
tarum Insularum, postquam per Vos acquisitis, & recupe-
ratae fuerint, ac perferendis impensis ad conserva-
tionem, & manutentionem prædictarum partium necessaria-
rit, ab illarum incolis, & habitatoribus, pro tempore
existentibus, decimas exigere, & levare possitis. Quaré
pro parte Vesta Nobis fuit humilitate supplicatum, ut in
præmissis, Vobis, statuque vestro opportunè prævidere
de benignitate Apostolica dignaretur. Nos igitur, qui
ejusmodi fidei exaltationem, & augmentum, nostris possi-
tissimi temporibus, supremis desideramus affectibus,
pium, & laudabile propitium vestrum plurimum in Domino
commendantes, hujusmodi supplicationibus inclinati,
Vobis, & successoribus vestris pro tempore existentibus,
ut in Insulis predictis ab illarum incolis & habi-
tatoribus, etiam pro tempore existentibus, postquam
illæ acquisitis, & recuperatae fuerint (ut præfertur) assigna-
tura prius realiter, & cum effectu, juxta ordinationem
tunc diocesanorum locorum, quorum conscientias super
hoc oneramus, ecclesiæ, in dictis Insulis erigendis,
per Vos, & successores vestros prefatos, de vestris, &
corum bonis donis sufficienti, ex qua illis Presidents, eum
rumque Rectores, se commode sustentare, & onera dic-
tis ecclesiæ pro tempore incumbenta, perferre, ac cul-
tum divinum, ad laudem Omnipotens Dei, commode

(2) Remis. 8. tit. 6. lib. 1. Ind. Que las Iglesias Prelados, y Clérigos no pidan, ni litiguen ante jueces ecclesiasticos, sobre mercedes, limosnas, salarios, ó estipendios que tuvieren por merced del Rey: Vid. verb. Immunitas Ecclesiastica.

(3) L. 23. tit. 16. lib. 1. Ind. Ordenamos, y manda-
mos, que de los diezmos de cada Iglesia Catedral, se sa-
quen las dos partes de quatro para el prelado, y Cabildo,
como cada elección lo dispone, y de las otras dos se hagan
nueve partes, las dos Novenas de ellas sean para Nos:
nos sacarán asimismo los dos Novenos para Nos: L. 24.
ejusd. Declaramos, que los dos Novenos reservados á Nos
en los diezmos de las Iglesias Metropolitanas, Catedrales,
y Parroquiales de nuestras Indias pertenecen á nuestro pa-
trimonio real, y la cobranza, y administración de ellos á
los Oficiales de nuestra real hacienda, que los darán de su
mano á las Iglesias, ó personas que por merced nuestra les
dan de haber::

(4) Vid. prox. Bull. Alexandri VI.

DECIMAE.

32

dec. 48. part. 1. At denō ad affirmativam sententiam reddit in Tironen. Decimorum 9. Maii 1755. & in confirmatoria 9. Februario 1756. coram R. P. D. Stadiom.

28 Nec privilegium apostolicum de non solvendis decimis alius efficacia est quoad decimas debitas ipsi Ecclesie, nisi eorum favore accesserit munimentum aliquipus concordia, ut ex text. in cap. Ex multiplici firmavit Rot. in d. Tironen. decimorum 9. Maii 1755. § 15. & in confirmatoria 9. Februario 1756. § 15. cor. R. P. D. Stadiom.

29 Privilegium de non solvendis decimis vim suam amittit illis omnibus modis, quibus suam amittit vim quocumque aliud privilegium. De hice modis agemus in 30 addit. ad verb. Privilegium. Peculiare vero est, quod hoc de non solvendis decimis privilegium amittit vim suam, si converget in grave damnum habentis ius ad persiccas. Ita ut in congrue sustentare nequeat, ut est persiccas. picus textus in cap. Suggestum, de Decimis. At praeterendum non est, quod sicut dictus textus de parochis unicue loquitur, ita id apertos communites res-

32 tringitur. Quinimum adeundus est Summus Pontifex, qui sumum privilegium explicit, & moderetur; Nicol. ad Monet. de decim. adnot. 5. num. 171.

33 Quod vero concernit præscriptionem, videndum an decimam percipiatur ab eo, qui habet assistentiam juris pro ipsis, at ab alia ecclesia, an a laicis? Ad acquirendam exemptionem ab eorum solutione primo casu requiri,

34 vel immemorabilem, vel centenariam, vel quadragenariam, cum titulo colorato, sufficere secundo casu simplicem quadragenariam, & tertio demum casu decennalem, communiter tradunt Bohem. in decr. lib. 3. tit. 30.

35 § 42. Engel. in Collect. Jur. Canon. lib. 3. tit. 30. § 3. numer. 49. Schmalzgrub. Jur. Eccles. univer. lib. 3. part. 3. tit. 39. § 3. num. 63. Zypaus respons. de Jurr. comm. lib. 3. tit. 30. resp. 3. fer. per rot. Antonell. de Tempor. Legal. lib. 2. cap. 37. num. 18. Rot. in recent. decit. 152. num. 5. p. 19. tom. 1. & cor. Molin. decit. 142. num. 5.

36 Sed novissime Rota in ea videtur fuisse sententia, ut etiam ad acquifitum exemptionem a solutione, etiam decimorum, que percipiatur a laicis, requiratur, vel

Licit incongrue exposita ad asservandum ex parte Judicium secularium decimorum cognitionem viderentur, sufficiat pro coronide stabilita recognoscere circa Equeis ordinum militarium, quibus ab eorum solutione se subtrahere volentibus, fuit Proregibus, Cancelleriis, & Gubernatoribus injunctum, exactiōem de omnibus procuratore; (1) similiēr in hac regione (2) erat provisum, à qua jussione non discrepat, imo adaugit huius privatiae regiae cognitionis fundamentum, causa discussa in Supremo earundem ditionum Consilio, inter fratres tunc Societatis Iesu, ceteras religiones, & ecclesias cathedrales, (etsi personae erant Ecclesiasticae) per quam exemptio in praedictis cuiilibet denegatur. (3)

(1) L. 17. ejusd. Ordenamos, y mandamos, que ninguno de los Caballeros de las Ordenes de Santiago, Calatrava, y Alcantara, que residieren en las Indias, se exima de pagar los diezmos eclesiasticos que debiera de todas sus haciendas, y granjerias, así de las que tienen adquiridas, como de las que fueren adquiriendo en qualquiera manera, si no que las paguen en la misma forma que los debieran dar, y pagar si no fueran Caballeros de las Ordenes, sin poner en ello excusa, ni impedimento alguno: mandamos á los Virreyes, Presidentes, y Oidores: que cada uno en su distrito proovea lo que mas le pareciere conveniente para la execucion de lo en esto ley contenido:

(2) L. 2. tit. 5. lib. 1. ibi: T esto mandamos tambien por Nos, como por los que reynaren despues de Nos, como por los Ricos-Hombres, como por los Caballeros:

(3) Reg. Sched. 4. Dec. 1766. ibi: Por el Fiscal de mi Consejo de las Indias se puso en él demanda en forma en once de Noviembre de mil seiscientos y veinte y cuatro, pidiendo se declarase pertenece á mi Corona, y patrimonio real, y á las Iglesias, todos los diezmos de las heredades, y cualesquier bienes, frutos diezmables que tenian, ó tuviesen las Religiones de aquellos dominios, comprendida la de la Compañia de Jesus, y que se las condense al entero pago de los causados hasta el referido tiempo, y de los que se causasen en adelante, cuya pretencion coadyuvaron las Iglesias; y emplazadas las Religiones, y habiendo alegado difusamente lo que les parecio convenir á su defensa, substanciado legítima-

mente el referido pleyo, por sentencia de vista pronunciada en veinte de Febrero de mil seiscientos y cinquenta y cinco, fueron condenadas las Religiones á que pagasen todos los diezmos que se adendasen de sus haciendas, y bienes diezmables, y los adeudados desde la contestacion de la demanda, y habiendo suplicado de esta resolucion por la parte de las Religiones, se confirmó la referida sentencia de vista en diez y seis de Junio de mil seiscientos cincuenta y siete en lo respectivo á los diezmos que se causasen en adelante, reformandola en orden á los causados desde la contestacion de la demanda, y declarando que solo se debian pagar los que se causasen desde el dia de la pronunciacion de esta sentencia de revista, con la que se conformaron las Religiones, menos la de la Compañia de Jesus, que interpuso el recurso de segunda suplicacion en tres de Julio del mismo año, el que le fue admitido; y sin embargo, á pedimento del mismo Fiscal, y de las Santas Iglesias, se despachó en veinte y siete de Abril de mil seiscientos y sesenta y dos la ejecutoria correspondiente á las dos referidas sentencias de vista, y revista; y en su cumplimiento han pagado las Religiones, y debido pagar la de la Compañia los diezmos integros á razón de diez uno de todas sus heredades, haciendas, y bienes diezmables; y por los Ministros á quien está encargada la recaudacion de la real hacienda, y por las santas iglesias, se han debido percibir integralmente, sin excepcion, ni cosa en contrario:

DECLARATIONS.

33

eoque opus haud sit contradictione, denegatione, & acquiescentia. Confer etiam Rocc. Disp. jur. selecti. cap. 84. num. 14. & seq. 15. 16. (Vide omnes pene leg. art. precedenti notat.)

DECLARATIONS, ET DECRETA SACRARUM Congregationum.

SUMMARIUM.

1 D ECRETAL, & declarationes Sacrarum Congregationum fidem non faciunt, nisi afferantur in forma authenticā, ad num. 2.

3 Per hoc tamen non sequitur, quod possint, & debent contemni, & pro nihilo haberi Sacrarum Congregationum decreta non authenticā, que apud probatos, & fide dignos Autores, & Collectores ad publicam utilitatem impressa reperiuntur.

4 Immo recte facit Jūdex, qui declarationes Sacr. Congreg. quas inventerit apud aliquem probatum Auditorē, ut veras habuerit, & sequatur, etiamsi nec à parte allegantur, ne producantur; & secundum aliquos unusquisque tenetur in foro conscientia eas sequi, si de illis sufficientem notitiam habuerit.

5 Hinc decreta Sacrarum Congregationum sunt ab omnibus semper reverenter amplectenda.

6 Et dato, quod aliqua subitis probabilitis ratio dubitandi de veritate alienus decreti, recurrentum est ad Sacra- rum Congr. regesta.

7 Et dato insuper quod in regesto Secretarū aliquod allegatum decretum non reperiatur, sufficit, quod de eo apparet per relationem, vel epistolam, vel notationem, proprio charactere factum Cardinalis cause ponens.

8 Decreta seu declarationes Sacrarum Congregationum con-sulta Sanctissimo facta habent vim legis secundum multos Autores.

9 Ita ut habeant vim obligandī in utroque foro, non solum pro illos personis, ad quarum instantiam sunt, seu in illis casibus, quibus Sacr. Cong. respondet, sed ut leges generales in similibus omnibus.

10 Quam sententiam amplectimur, si tales Sacrarum Cong. declarations habeant tres sequentes conditiones, scilicet, quod sint approbatā Summo Pontifice, quod sint signata manu, aut sigillo Cardinalis Praefecti, & Secretarii; & quod sint sufficienter promulgatae.

11 Si vero tales declarationes Sacrum Congregat. facta sunt a solis Cardinalibus summo Pontifice non consul-tato, nec mandante, licet quam maxima sint autoritas, tam proprobatis est non habere vim legis, & multo minus obligant, si non sint authenticē subsignata si-gillo, & subscriptione Eminentiss. Card. Praefecti, & Secretarii, vel non sint rite communicate.

12 Quoad declarationes autem Sacr. Congregat. Concilii consulo Sanctissimo facta, & in authenticā forma exhibite, dicendum est, quod habeant vim legis, ac proinde obligant in utroque foro, licet publice non sint promulgatae.

13 Afferunt instantia, & solvit, ad num. 15.

14 Alia, remissive.

1 D ECRETAL, & decreta Sacrarum Congregationum fidem non faciunt, nisi afferantur in forma authenticā, ut in specie de declarationibus, & decretis Sacra Congregationis Concilii Tridentini de mandato Urbani VIII. declaravit eadem Sacra Congregationis his verbis: "Sacra Congregatio Concilii Tridentini die 2. Augusti 1631. ex speciali S. D. Urbani VIII. jussu mandat, & præcipit, huiusmodi declarationibus, tam impressis, & imprimentis, quam manuscriptis nullam fidem esse in Judicio, vel extra quoquam adhibendam, sed tantum illis, que in authenticā forma, solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Praefecti, ac Secretarii ejusdem Congregationis pro tempore existentium munita fuerint." Sic referunt Barbosa, apostol. decis. collect. 211. Sellius in selectis canoniciis cap. 1. num. 78. Lezana verb. Congregatio, Diana moral. resolut. part. 5. tract. 2. resolut. 96. Lantusca verb. Congregatio Concilii Tridentini, & Congreg. Sac. Rit. & alii plures Vide in rom. 8. decret. S. R. C. num. 162.

Per hoc tamen non sequitur, quod possint, & debent contemni, & pro nihilo haberi Sacrarum Congregationum decreta non authenticā, que apud probatos, & fide dignos Autores, & Collectores ad publicam utilitatem impressa reperiuntur. Hoc enim vigeret in maximum christiana religionis, & ecclesiā detrimentum, si qua per ipsa decreta a probatis Auditoribus fideliter relata circa Indulgentias, cultum Sanctorum, sacros ritus, morum reformationem, disciplinam, & moderationem, & alia hujusmodi, sunt disposita, & sancta tamdiu berentur, & possent quoad observantiam, & executionem suspendi, donec per recursum ad Sacras ipsas Congregationes possent semper in authenticā forma obtinere: Unde recte nota Fagnanus in cap. Quoniam 13. de const. num. 59. quod Sacrum Congregationum decreta a fide dignis Auditoribus relata, & de quorum veritate nulla subitis probabilitis ratio dubitandi, ex eo dumtaxat rejicere, quod non afferantur in forma authenticā, atque idcirco contraria sententiam tueri, certe vix abest ab irreverentia, & temeritate; Quinimum subdit ibidem ex Sal. de leg. trahit 4. disp. 21. quest. 97. scilicet 12. in fin. quod recte facit Jūdex, qui declarationes Sacra Congregat. quas inventerit apud aliquem probatum Autorem, ut veras habuerit & sequatur, etiamsi nec à parte allegantur, nec producantur, adjiciens in foro conscientia teneri unumquaque eas sequi, si de illis sufficientem notitiam habuerit.

15 Quam sententiam amplectimur, si tales Sacrarum Cong. declarations habeant tres sequentes conditiones, scilicet, quod sint approbatā Summo Pontifice, quod sint signata manu, aut sigillo Cardinalis Praefecti, & Secretarii, vel non sint rite communicate.

16 Et dato insuper quod in regesto, vulgo Vacchetta, Secretarii aliquod allegatum decretum non reperiatur, sufficit, quod de eo apparet per relationem, vel epistolam, vel notationem proprio charactere factum Cardinalis cause Ponens, prout ipsamet Sacra Congregationes demandare solet, quando occasione disputationis particularium casuum circumferuntur decretū, que diversa, vel adversa videntur, aut aliquam probabilem dubitandi de veritate rationem continent; Cardinalis de Luca Annot, ad Sacrum Concilium Trident. dist. 1. num. 17. Et dato insuper, quod in regesto, vulgo Vacchetta, Secretarii aliquod allegatum decretum non reperiatur, sufficit, quod de eo apparet per relationem, vel epistolam, vel notationem proprio charactere factum Cardinalis cause Ponens, prout declaravit, & decretum anni 1673. in sola relatione Cardinalis Cybo Ponentis repertum extrahi mandavit Sacra Congregatio Epicoporum in Mantuana nullitatē professionis 3. Aprilis 1693. ad relationem Eminentissimi Card. De Carpine. Et pro indubitate supposuit S. Congr. Concil. in Milevitanā 8. Augusti 1705. in cuius positione charactere Eminentiss. & R. D. Card. Panciatichi, meritissimi Praefecti reperiebatur adnotatus consensus partium circa expedi-

E